

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГА»

Освітньо-професійна програми Практична психологія

4-й рік навчання, 8-й семестр (для бакалаврів)

Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові
науки

Спеціальність

053 Психологія

Освітній рівень

Бакалавр

Кафедра
та викладач

Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

Викладач: Шапошнікова Ірина Миколаївна – професор, кандидат педагогічних наук.

Лінк на профіль викладача у Google Scholar :

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=X0FKlh0AAAAJ&hl=ru>

E-mail: i.m.shposhnikova@npu.edu.ua

I. Основна
мета/цілі навчання

Метою викладання освітнього компоненту «Основи професійного самовдосконалення психолога» є підготовка майбутніх психологів до професійного самовдосконалення під час навчання у вищому навчальному педагогічному закладі та після його завершення, що сприятиме їх успішній професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Основи професійного самовдосконалення психолога» є: розширення й поглиблення знань у сфері професійного самовдосконалення; вироблення необхідних умінь професійного самовиховання, самоосвіти та самоорганізації майбутніх психологів під час навчання у вищих навчальних педагогічних закладах; стимулювання до особистісного та професійного самовдосконалення; створення студентами індивідуальної стратегії професійного самовдосконалення протягом навчання

II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі

Навчальна дисципліна *вибіркова*

Цикл *професійної підготовки*

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 3.10)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 3.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	3	3
<i>Загальна кількість годин</i>	90	90
<i>Лекційні заняття</i>	12	6
<i>Практичні заняття</i>	18	6
<i>Лабораторні заняття</i>	6	-
<i>Самостійна робота</i>	54	78

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1. Самовдосконалення особистості як психолого-педагогічна проблема

Тема 1.1. Теоретичні основи професійного самовдосконалення психолога

Зміст теми: Основні підходи до професійного самовдосконалення в психології та педагогіці, фактори, що впливають на розвиток особистості фахівця, роль мотивації та рефлексії у професійному становленні.

Тема 1.2. Понятійний і термінологічний апарат дисципліни

Зміст теми: Визначення ключових понять (самовдосконалення, саморозвиток, самовиховання, професійна компетентність), методологічні підходи до дослідження процесів самовдосконалення, взаємозв'язок саморозвитку з професійним зростанням.

Тема 1.3. Методи психодіагностики у сфері самовдосконалення

Зміст теми: Види психодіагностичних методик, які використовуються для оцінки рівня професійного самовдосконалення, методи самооцінки та саморефлексії, практичне застосування психодіагностики для розвитку професійної ефективності психолога.

Змістовий модуль 2. Основні складові професійного самовдосконалення психолога

Тема 2.1. Особистісно-професійне самовиховання психолога

Зміст теми: Самовиховання як основа професійного розвитку, психологічні механізми самоконтролю та саморегуляції, формування професійно значущих особистісних якостей.

Тема 2.2. Самоосвіта в професійній діяльності психолога

Зміст теми: Значення самоосвіти для підвищення професійної компетентності, форми та методи самоосвіти, використання сучасних технологій у процесі навчання та розвитку психолога.

Тема 2.3. Самоорганізація майбутнього психолога у процесі навчання

Зміст теми: Роль тайм-менеджменту у професійному самовдосконаленні, планування особистого та професійного розвитку, розвиток навичок ефективної організації діяльності в умовах навчання та професійної підготовки.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до іспиту, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться на курсі у Moodle.

**V. Результати
навчання**

Інтегральна компетентність: Здатність усвідомлено здійснювати професійне самовдосконалення, застосовуючи психологічні знання, методи саморозвитку, самоосвіти та саморегуляції для підвищення особистісної ефективності, професійної компетентності та адаптації до динамічних умов професійної діяльності.

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
2	ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження	
3	ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	
4	ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю: Залік

Методи підсумкового контролю: письмове опитування

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						Модульний контроль	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3	Тема 2.1	Тема 2.2	Тема 2.3		
5	5	5	5	5	5	40	100

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	5	8	40
2	ІНДЗ	10	4	40
3	Модульні контрольні роботи	10	2	20

Підсумковий рейтинговий бал

100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролю (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	5	8	40
2	ІНДЗ	10	4	40
3	Модульні контрольні роботи	10	2	20
Підсумковий рейтинговий бал				100

*Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 60. Максимальна кількість балів за екзамен – 40. Разом – 100 балів.

До початку заліково-екзаменаційної сесії (якщо вивчення навчальної дисципліни завершується екзаменом) здобувач повинен набрати мінімум **35 балів**. Цей бал не означає зарахування, він просто дає здобувачеві право скласти екзамен. Якщо здобувач не отримав 35 балів, у наступному семестрі він проходить ці навчальні дисципліни повторно на платній основі.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проєктах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконанні практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravya-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначенням деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Афанасьєва Т.О. Психологічний супровід професійного розвитку майбутнього психолога у вищому навчальному закладі : Дис. канд. пс. наук: 19.00.07 /Тетяна Олександрівна Афанасьєва. Класич. Приват.ун-т.- Запоріжжя., 2011. - 190 с.
  2. Бех І.Д. Саморозвиток і процес самореалізації особистості. Електронний ресурс
  3. Бондар В.І. Критичне мислення в психології та педагогіці: сутність, розвиток, формування: посібник/В.І.Бондар; Мін-во освіти і науки України, НПУ ім.М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2015. – 107 с
  4. Затворнюк О.М. Формування та розвиток професійного іміджу майбутніх психологів» // Освіта та розвиток обдарованої особистості: Щомісячний науково-методичний журнал. 2014. №9-10 (вересень-жовтень) С.41-45.
  5. Матвієнко О.В., Затворнюк О.М. Професійна підготовка майбутніх психологів як психологопедагогічна проблема //Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. - №1. С.215-220.
  6. Оршко Н.К. Специфіка самовдосконалення особистості на різних етапах її онтогенезу /Проблеми сучасної психології, 2013.- Вип. 21. С. 507-519.
  7. Поляков А.О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти: автореф. дис... канд. проф. освіти: 13.00.04 / А.О. Поляков ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. — Х., 2008. — 20 с. — укр.
  8. Пророк Н. В. Уявлення практичних психологів про професійне самовдосконалення [Текст] / Н.В. Пророк // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка / [за ред. С.Д. Максименка]. – К.: ДП «Інформаційноаналітичне агентство», 2012. – Т. X. – Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. – Вип. 22. – С. 569-578.
  9. Пророк Н.В. Професійне становлення практичного психолога: [Наукова монографія] / Н.В. Пророк. – К.: ПП «Канцлер», 2012. - 476 с. 17. Пророк Н.В. Уявлення про самовдосконалення в
-

-
- сучасній психології [Текст] / Н.В. Пророк // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка / [за ред. С.Д. Максименка]. – К.:ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2012. – Т. X. – Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. – Вип. 23. – С. 527-537.
10. Професійна підготовка практичного психолога як конкурентоспроможного фахівця: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за заг.ред. акад. НАПН України В.І.Бондаря, професора О.Я.Митника. – К.: Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2015. – 392 с.
11. Романовський О.Г., Пономарьова О.С. Формування психологічної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності : моногр. / за ред. О. Г. Романовського та О.С. Пономарьова. - Х. : Видавець Савчук О. О.; НТУ «ХШ», 2011. — 336 с.
12. Рувинський А.І. Психологія самовиховання / А. І. Рувинський, А. Е. Соловйова. – М.: Смысл, 1982. – 230 с.
22. Флярковська О.В. Програма школи самовдосконалення «Повір у себе»//Практична психологія та соціальна робота, 2013 №4. С. 38-59
13. Штепа О.С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг. Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232с.
-

***Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)***